

Хавф намози | Фикҳ дарслари (282-дарс)

19:00 / 16 май 547

لَعَجٍ وُدْعُلَا فَوْخٌ دَتُّ شَا إِذَا
يَلَصَّوْ وُدْعُلَا وُحَنٌ ءُمُّ أُمِّ إِي
يِيئَانُ ثَلَا يِفَّ ءَعَكَّرَ يَرْخُ أَب
تَضَمَّوْ هِرْيَغُ يِفَّ نِي تَعَكَّرَوْ
يَلَصَّوْ وَكُلَّتْ تَعَّاجُوْ، هَيْلًا هِدَّه
هُدُحُ وَ مَلَسَّوْ يِقَبُّ أُمُّ مِهِب
يَرْخُ أَلَا تَعَّاجُوْ، هَيْلًا تَضَمَّوْ

سُمِّتْ بِرَقِ الْبِ تَمَّتْ أَوْ
أَوْ بِ تَمَّتْ أَوْ يَرْخُ أَلَا

أَنْ أَبْكَرَ أَوْ لَصُفُوفُ لَدَا نِإِ
ةً هَجَّيَا لِي أَمَّيَابِ ، يَدَارُفُ
لَاتِ قَلَا أُهُدِسُ فُيَ وَ . أَوْ رَدَقُ
بُؤْكَرُ لَأَوْ يَشَمُّ لَأَوْ

Душман хавфи шиддатлашса, имом бир тоифани душман томонга қўйиб, бошқа тоифа билан икки рақъатли намозда бир рақъат, бошқасида икки рақъат намоз ўқийди.

Кейин буниси бориб, униси келади ва имом улар билан намознинг қолган қисмини ўқийди ҳамда бир ўзи салом беради. У билан намозда бўлган тоифа душман томон боради. Бошқа тоифа келиб, намозни қироатсиз тугатади. Кейин нариги тоифа келиб, намозни қироат билан тугатади.

Агар хавф яна ҳам зиёда бўлиб кетса, уловга минган ҳолда, имо билан, қай тарафга қодир бўлсалар, ўша ёққа юзланиб, якка-якка намоз ўқийдилар. Уни қитол, юриш ва уловга миниш бузади.

«Хавф намози» деганда мусулмонларнинг душман ҳужумидан хавфда турганларидаги, душман билан уруш ҳолати бўлиб, аскар тортилиб тургандаги намоз тушунилади.

Уруш ҳолати фавқулодда ҳолат бўлгани учун, у ҳолатдаги намоз ҳам одатдаги намоздан бошқача бўлади.

Хавф намози шариатга киритилишига оят ва ҳадислар далил бўлган.

طَائِفَةٌ فَلْنُقِمَّ الصَّلَاةَ لَهُمْ فَأَقَمْتَ فِيهِمْ كُنْتَ وَإِذَا

مِنْ فَلْيَكُونُوا سَجْدُوا فَإِذَا أَسْلِحْتَهُمْ وَلْيَأْخُذُوا مَعَكَ مِنْهُمْ

فَلْيَصَلُّوا يُصَلُّوا أَلَمْ أُخْرَى طَائِفَةٌ وَلَتَأْتِ وَرَأَيْكُمْ

مَعَكَ

Аллоҳ таоло Нисо сурасида:

«Улар ичида бўлсанг-у, уларга намозни қоим қилмоқчи бўлсанг, улардан бир тоифаси сен билан турсин ва силоҳларини ўзларида тутсинлар. Сажда қилганларидан кейин ортингизга ўтсинлар. Намоз ўқимаган бошқа тоифа келиб, сен билан намоз ўқисин», деган (102-оят).

Намоз ўта муҳим ибодат бўлгани учун, душман хавф солиб турса ҳам уни ўқишга амр қилинган. Уруш пайтида, ҳаёт, ватан хавф-хатар остида турганда ҳам намоз ўқишга амр бўлиши шуни кўрсатади.

Жамоат намозининг аҳамияти улуғ бўлгани учун душман хавф солиб турганда ҳам уни ўқишга амр қилинган. Уруш ҳолатида, душман билан тўқнашиш эҳтимоли кучли бўлган вақтда ҳам жамоат намози ўқишга амр қилиниши шуни кўрсатади.

Энди «Мухтасари Виқоя»нинг матнини шарҳлашга ўтайлик.

Душман хавфи шиддатлашса, имом бир тоифани душман томонга қўйиб, бошқа тоифа билан икки ракъатли намозда бир ракъат, бошқасида икки ракъат намоз ўқийди. Кейин буниси бориб, униси келади ва имом улар билан намознинг қолган қисмини ўқийди ҳамда бир ўзи салом беради. У билан намозда бўлган тоифа душман томон боради. Бошқа тоифа келиб, намозни қироатсиз тугатади. Кейин нариги тоифа келиб, намозни қироат билан тугатади.

هُلِّلَا يَضَرَّ رَمْعٍ نُبَا نَع
لُؤْسَرِ يَلَّصَ لَأَقِ أُمَّه نَع
هَيْلَعُ هَلِّلَا يَلَّصَ هَلِّلَا
يَفِ فَوْخُ لَأَقِ صَمَّ لَسَو
ةَفِيَّ اطُّتَمَ اقْفِ ، هِمَّ أَيَّ اضْعَب
وَدْعُ لَأَقِ ابَّ ةَفِيَّ اطُّوْ هَعَم
ةَعَكْرُ هَعَمَ نِي دَلَّابِ يَلَّصَفِ
نُورَخُ لَأَقِ وَا جَو ، اُوبَّ هَذِّ مَث
مَث ، ةَعَكْرُ مِهِبِ يَلَّصَفِ
ةَعَكْرُ نَاتَفِيَّ اطُّلَا تَضَقِ

رَمُعٌ نُبَالٍ لِقَوِّهِ لِقَاقٍ . عَاقِبَةُ عَاقِبَتِكَ
كَلِّدْ ذُنُوبَ رَثِّكَ أَفْوَخَ نَاكَ إِذِ افْتِ
ئِمُّوتِ أُمَّيِّئِ أَقْوَامِ وَأَبِ كَارِ لَصَفِ
. سَمَّ خَلَا هَاوِرًا . أَمَّيِّئِ

Ибн Умар розияллоху анҳумодан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам (ўзлари иштирок этган уруш) кунларидан бирида хавф намозини ўқидилар. Шунда бир тоифа у зот билан турди. Бошқа тоифа эса душман томонда турди. У зот ўзлари билан турганлар ила бир ракъат ўқидилар. Сўнгра улар кетдилар ва бошқалар келдилар. Бас, улар билан ҳам бир ракъат ўқидилар. Сўнгра икки тоифа ҳам бир ракъат-бир ракъатдан ўқиб олдилар».

Ибн Умар айтдики: «Агар хавф бундан ҳам кўпроқ бўлса, (улов) минган ҳолингда ёки тик туриб, имо билан намоз ўқи».

Бешовлари ривоят қилишган.

هُلِّلَا يَضَرَّ رَقَبَتَكَ بِبَابِ نَع
يَبْنَلَا يَلَصُّ لِقَاقِ هُنَع
يَفَمَّ لَسَوِ هَيْلَعُ هَلَلَا يَلَصُّ
مُهَضَّعٌ بَصَفِ رَهْظَلَا فَوْخِ

وَدَعُلَا اِزَابُ مَهَضْعَبَوُهُ فُلَخ
هُ فُلَخ نَمَب يَلَصَف
مَلَس مَث نِيَتَعَكْر
هُ غَم اُولَص نِي دَلَا قَلَطَنَاف
مِهِبَاخَصَا فِقْوَم اُوقَوَف
اُولَصَف كِيَلُوَا اَج مَث
مِهِب يَلَصَف هُ فُلَخ
تَنَاكْف مَلَس مَث نِيَتَعَكْر
هُ هَلَلَا يَلَص هَلَلَا لُوسَرَل
اَغَبْرَا مَلَس وَهُيَلَع
نِيَتَعَكْر هِبَاخَصَا لَو
دُوَادُ وُبَا هَاوَر نِيَتَعَكْر
مَلَس مَو

Абу Бакра розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам хавфда пешин намозини ўқидилар. Бас, у зот у(саҳоба)ларнинг баъзиларини ўз орқаларига саф қилдилар, баъзиларини эса душман томонга саф қилиб қўйдилар. Сўнгра ўз орқаларидагилар билан икки ракъат намоз ўқидилар ва салом бердилар. У зот билан намоз ўқиганлар туриб бориб, ўз биродарларининг жойларини эгалладилар. Сўнгра наригилар келиб, у зотнинг орқаларида намоз ўқидилар. Шунда улар билан икки ракъат ўқиб, салом бердилар.

Шундай қилиб, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам учун тўрт ракъат, у зотнинг саҳобалари учун икки ракъат-икки ракъатдан бўлди».

Абу Довуд ва Муслим ривоят қилишган.

Агар хавф яна ҳам зиёда бўлиб кетса, уловга минган ҳолда, имо билан, қай тарафга қодир бўлсалар, ўша ёққа юзланиб, якка-якка намоз ўқийдилар. Уни қитол, юриш ва уловга миниш бузади.

«Кифоя» китобининг биринчи жузи асосида тайёрланди

Ушбу китоб Ўзбекистон Республикаси Дин ишлари бўйича қўмитанинг 2022 йил 5 октябрдаги 03-07/7013-рақамли хулосаси асосида чоп этилган.